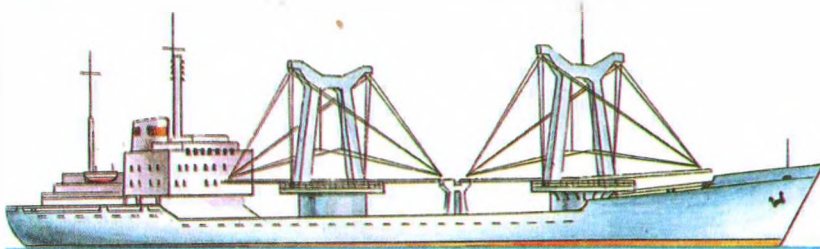

ма *Лесакарыстанне, Лесанарыхтоўчая прамысловасць, Лесаразвядзенне.*

Сучаснае Л. на Беларусі развіваецца з 1920-х г. Яно звязана з дзейнасцю лясных факультэтаў ВНУ і лясных даследных станцый, даследаваннямі К.Б.Ласіцкага, І.Д.Юркевіча, Ф.П.Майсеенкі, Б.Дз.Жылкіна, М.І.Касцюкевіча, А.І.Саўчанкі, А.М.Кажэўнікава, Ю.М.Азніева і інш. Навук.-даследчая работа па Л. вядзецца ў ін-тах лесу, эксперым. батанікі, генетыкі і цыталогіі Нац. АН Беларусі, Бел. тэхнал. ун-це.

ЛЕСАВОЗ, судна для перавозкі круглага лесу і піламатэрыялаў. Мае павялічаныя памеры грузавых люкаў, звычайна адну палубу, прыстасаванні для пагрузкі, перамяшчэння і выгрузкі грузаў. Грузавыя памяшканні прыстасаваны для ўкладкі лесаматэрыялаў асобнымі адзінкамі і ў пакетах. Грузападымальнасць да 30 тыс. т.

Да арт. Лесавоз. Лесавоз-пакетавоз.

ЛЕСАЖ (Lesage) Ален Рэнэ (8.5.1668, г. Сарзо, Францыя — 17.11.1747), французскі пісьменнік; прадстаўнік Асветніцтва. У сатыр. камедыях «Крыспэн — сапернік свайго гаспадара» (1707) і «Цюркарэ» (1709) прадлоўжыў традыцыі *Мальера*. У сац.-быт. раманах «Кульгавы д'ябал» (1707), «Гісторыя Жыль Бласа з Сантыльяны» (1715—35) яскравыя сатыр. карціны франц. жыцця прасякнуты рысамі асветніцкага класіцызму, барока і ранняга ракако. Аўтар раманаў «Прыгоды Роберта Шэвалье...» (1732), «Гісторыя Эстэбаніла Гансалеса» (1734), «Саламанскі бакалаўр» (1736), сатыр. аповесці «Дзень Парак» (1735), зб-каў камічных опер «Кірмашовы тэатр, або Камічная опера» (т. 1—10, 1721—37), п'ес «Іспанскі тэатр» (1700) і інш. Паўплываў на развіццё быт. і сатыр. рамана на рубяжы 18—19 ст. у Расіі.

Іл.: Рус. пер. — Хромой бес. М., 1969; Покладжыня Жыль Бласа из Сантыльяны. М., 1990.

Г. В. Сініа.

ЛЕСАЗНАЎСТВА, навука пра лес, яго фарміраванне, структуру, экалогію, біялогію, развіццё, сувязь з навакольным асяроддзем; тэарэтычная аснова *лесаводства*. Уключае лясную тыпалогію. Карыстаецца метадамі глебазнаўства (пры вывучэнні лясных глеб), кліматалогіі (пры вывучэнні фітаклімату ў лесе), фізіялогіі раслін (пры даследаванні іх прыстасаванняў у фітаэназоах), біяхіміі (пры вывучэнні кругавароту рэчываў паміж ляснымі фітаэназоамі і глебай),

дэндралогіі, матэм. статыстыкі і інш. навук.

На Беларусі тыпалагічныя даследаванні лясоў праводзілі рас. лесаводы Н.К.Генко у Белаежскай пушчы (1902—03) і А.А.Крудзенер (1909). Асновы Л. як навукі закладзены ў 1920-я г. ў Горакіім с.-г. ін-це і Бел. ін-це сельскай і лясной гаспадаркі (пасля іх аб'яднання — БСГА, на Мінскай, Жорнаўскай і Цэнтр. лясных даследных станцыях (В.І.Пераход, Г.М.Высоцкі, С.П.Мельнік, Д.І.Таўсталец). Вяліся гідралагічныя і тыпалагічныя даследаванні лясоў, вывучэнне сезоннага развіцця дрэвавых і кустовых відаў і інш. У 1930 створаны Бел. НДІ лясной гаспадаркі (з 1993 Ін-т лесу Нац. АН Беларусі) і Бел. лесатэхн. ін-т (з 1993 Бел. тэхнал. ун-т). Даследаванні па Л. праводзіцца таксама ў Ін-це эксперым. батанікі і Цэнтр. бат. садзе Нац. АН Беларусі, у запаведніках.

Распрацаваны тэарэт. асновы класіфікацыі тыпаў лесу, іх экалага-фітаэналагічна характарыстыка, метады вывучэння тыпаў лесу па цэнаэлементам, вызначана фармавая разнастайнасць ле-

саутваральных парод, вывучаны пытанні плоданашэння і прыроднага аднаўлення лесу, прапанаваны класіфікацыя дрэў у насаджэннях і спосабы іх біялагічна. Даследаваны глебавыя працэсы пад лесам, біял. кругаварот азоту і пецельных элементаў у сістэме лесу — глеба, экалагічнае і фітакліматэчнае асяроддзе ў лесе, уплыў кіслотнасці глебы, вільготнасці і светлавога рэжыму на дрэвавыя пароды. Выяўлены ўздзеянне экалагічных фактараў на фізіял. і біяхімі. працэсы, заканамернасці уплыву рэжыму і балансу грунтавых вод і глебавай вільготнасці на прадукцыйнасць лясных фітаэназоў, экалага-фізіял. працэсы ўзаемадзеяння раслін у фітаэназоах. Вядзецца комплекснае вывучэнне ўзаемасувязі кампанентаў лясных біягеаэназоў, вызначэнне і мадэліраванне гал. экалага-фітаэналагічных параметраў, экалагічны і радыялагічны маніторынг лясных біягеаэназоў і інш.

ЛЕСАКАРЫСТАННЕ, комплекснае выкарыстанне *лясных рэсурсаў* для задавальнення патрэб насельніцтва і нар. гаспадаркі; адзін з відаў *прыродакарыстання*. Парадак, формы і умовы Л. у Рэспубліцы Беларусь вызначаюцца *лясным заканадаўствам*. Яно павінна адпавядаць патрабаванням аховы лясоў і комплекснага выкарыстання багаццяў лесу.

На тэр. дзярж. ляснога фонду могуць ажыццяўляцца асн. (нарыхтоўка драўніны, жывіцы) і другарадных лясных матэрыялаў (пнёў, лубу, кары і інш.), па-

бочнае Л. (сенакашэнне, выпас жывёлы, размяшчэнне вулляў і пчальнікоў, нарыхтоўка соку, збор пладоў, арэхаў, грыбоў, ягад, лек. раслін, тэхн. сыравіны, насення дрэў і кустоў, моху, ляснога подсілу). Нарыхтоўка драўніны праводзіцца пры высечках гал. карыстання (у спелых дрэвостоях) і прамежкавага (высечкі пры доглядзе лесу і санітарныя, звязаныя з рэканструкцыяй малакаштоўных лясных насаджэнняў і інш.). Забараняюцца ці абмяжоўваюцца некаторыя віды Л. вакол гарадоў і запаведнікаў у інтарэсах пажарнай бяспекі, вядзення арэхапрамысловай, лесаплавочнай, лесанасеннай або запаведнай гаспадарак.

ЛЕСАМАТЭРЫЯЛЫ, матэрыялы з драўніны. Захоўваюць яе прыродную структуру і хім. састаў. Бываюць хвойныя (хвоя, елка, піхта, лістоўніца, кедр) і лісцевыя (бяроза, дуб, асіна, граб, бук, ясьень і інш.); неапрацаваныя круглыя (бярвенне, жэрдзе, калы і інш.) і апрацаваныя (піламатэрыялы — дошкі, брусы, брускі, рэйкі, шпалы, а таксама колатавы Л., струганая і лущаная шпона) Да Л. адносяць і пнёва-каранёвыя масы, сучча, кару, пілавінне, трэскі і інш. Перапрацоўваюцца на лесапільных заводах, выкарыстоўваюцца пры вытв.-сці мэблі, буд. дэталей і канструкцый, у цэлюлозна-папяровай і лесахім. вытв.-сці.

Круглыя Л. атрымліваюць распілоўкай староў (хлыстоў) на адрэзкі — сартыменты (кароткія да 2,5 м, доўгія 2,5—8 м, даўгамерныя больш за 8 м). Палтаварнік (дыяметр у верхнім водрубе 8—13 см, даўжыня 3—9 м), жэрдзе (адпаведна 3—7 см і 3—9 м), калы (6 см і да 2,85 м) выкарыстоўваюць для абрашоткі ў пакрыцях, агародках, насіцах і інш. Гл. таксама *Лесанарыхтоўчая прамысловасць, Лесанарыхтоўчая работы. І.І.Леановіч.*

ЛЕСАНАРЫХОЎЧАЯ ПРАМЫСЛОВАСЦЬ, галіна лясной, дрэваапрацоўчай і цэлюлозна-папяровай прамысловасці, па нарыхтоўцы, вывазцы і транспартаванні драўніны. Забяспечвае сыравінай і лесаматэрыяламі лесапільную вытв.-сць, дрэваапрацоўчую, цэлюлозна-папяровую, гідролізную, гарнарудную, лесахім. прам.-сць, буд.-ва, аўта- і вагонабудаванне і інш. галіны нар. гаспадаркі (гл. адпаведныя артыкулы). Эксплуатацыйны фонд — пераважна хвоя, бяроза, елка, воляха, дуб, асіна. Драўнінныя матэрыялы выкарыстоўваюць на вытв. і буд. патрэбы (дэсэлавая драўніна), паліва (дровы), часткова эксплуатуюцца. Нарыхтоўка драўніны праводзіцца ў час высечак галоўнага, прамежкавага (санітарныя, пры ўпарадкаванні лесу) карыстання і інш. высечак (напр., кварталныя прасекі, трасы каналаў, газа- і нафтаправодаў, дарогі, расчыстка зямельных участкаў пры перадачы іх для мэз, не звязаных з *лясной гаспадаркай*). Валка лесу ажыццяўляецца безапіламі, валачна-тралявачнымі машынамі, траляўка — трактарамі, абрэзка суккоў — бензапіламі і сукерэзнымі машынамі, пагрузка — сківічнымі